

Prästerna är sjuka – och kyrkan mår inte heller så bra...

»en förväntan på att en präst ska vara en bedjande människa«

Sveriges farligaste yrke” skrek rubrikerna. Präster löper nästan 50 % högre risk att drabbas av psykisk ohälsa, enligt en rapport från Försäkringskassan. Intervjuade präster och fackliga företrädare talade om riskerna med ”kontaktyrken” och om arbetstidsavtal.

Men jag tror vi också måste tala om det som skiljer prästen från andra kontaktyrken som också har höga sjukskrivningstal: att vi är vigda till tjänst med bön och handpåläggning och ingår i en bedjande gemenskap som har tillgång till 2000 års erfarenheter av andlig vägledning. Varför tycks inte detta göra att vi har lättare att hantera stress och andra psykiska påfrestningar? Är det rentav en del av problemet snarare än av lösningen?

De senaste 30 åren har prästfacken fört en framgångsrik kamp för anständiga löner och reglerade arbetstider. Ur facklig synpunkt skiljer vi mellan den himmelska och den jordiska arbetsgivaren, och sett från den jordiska sidan är präst ett jobb som alla andra. Men för den enskilda prästen är rågången inte så lätt att upprätthålla. Det finns en spänning mellan att ”vara” präst som en del av sin identitet och att ”jobba som” präst 40 timmar i veckan som vi inte har rätt ut, och som skaver. Den är kanske ofrånkomlig, men vi måste våga benämna den.

Den här dubbelheten tänker jag hör ihop med det som kallas kyrkans inre sekularisering. ”Ni vet, i mässan nyss så använde vi ett kyrkligt språk, och nu när vi har personalsamling använder vi ett annat språk” sade en av mina arbetskamrater för en tid sedan – inte ironiskt utan som ett konstaterande. I sammanträden och verksamhetsplaner använder vi alltmer managementkonsulternas språk, som inte tycks ha så mycket att göra med det vi säger i mässan. Vi tror att vi löser kyrkans problem genom omorganisationer och ledarskapskurser hämtade från näringslivet. Ora och labora hänger inte samman. Så kanske är prästerna sjukskrivningstal ett symptom på en andlig bristsjukdom eller personlighetsklyvning i vår kyrka?

Anglikanska präster förväntas be daglig morgon- och aftonbön enligt Book of Common Prayer. Det

gör mig lite avundsjuk. Det är ett väldigt konkret uttryck för att det finns en förväntan på att en präst ska vara en bedjande människa, att den egna bönen ingår i tjänsten och att man i denna bön är del av en bedjande gemenskap. Präster i vår kyrka förväntas snarast vara privatreligiösa (fast på ett kyrkligt sätt förstås). Vårt andaktsliv antas vi sköta diskret på egen hand. Borde det inte vara en arbetsmiljöfråga för präster att få stöd och uppmuntran i sitt andliga liv, och att få ingå i en bedjande gemenskap på sin arbetsplats – i sin församling?

”I Svenska kyrkan är vi blyga för att be tillsammans, så vi brukar sjunga en psalm istället” sade Krister Stendahl. Det kan finnas goda skäl till den blygheten: bön kan missbrukas som maktutövning, det kan vara svårt att hitta en böneform som alla känner sig hemma i. En del får andnöd av tidebön, andra får myrkrypningar av fri bön. Men det får inte hindra oss att tillsammans i generositet och öppenhet utforska olika bönetraditioner så att den gemensamma bönen får bära församlingens arbete.

I en reformatorisk kyrka är prästen en medlem av församlingen som anförtratts särskilda uppgifter. Men här finns ett glapp mellan ideal och verklighet. Allt färre präster bor idag i sin församling, och många undviker att delta i gudstjänst där när de inte är i tjänst. Historiskt har Svenska kyrkans präster haft rollen av ”tjänsteman vid Kungliga salighetsverket”. I vår avreglerade tid har vi istället blivit producenter och leverantörer av andlighet, och de övriga församlingsmedlemmarna har blivit konsumenter – ett annat uttryck för den inre sekulariseringen.

Kan vi finna vägar att bygga upp det gemensamma livet i församlingen, som bärs av bön, bibelläsning och teologisk reflektion, så att allt hänger samman? Då kanske såväl kyrkan som prästerna kan bli friskare.

HELENE EGNELL

